

Izvještaj sa javne rasprave

(održane u periodu od 18.05. do 08.06.2021. godine)

povodom izrade Strategije unapređenja politike javnih nabavki i JPP u Crnoj Gori za period
2021-2025 godine

Podgorica, jun 2021. godine

AGENCIJA ZA SOCIJALNU PRAVDU

Broj	Sugestije	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
1	<ul style="list-style-type: none"> • Obezbijediti kompletnu transparentnost postupka izrade Strategije za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva za period 2021 –2024 godina i sprovesti široku javnu raspravu kroz organizovanje više javnih debata, na kojima će biti omogućeno najširoj zainteresovanoj javnosti da se uključi direktno u debatu sa iznošenjem primjedbi i predloga, kao i medijima da sveobuhvatno isprate kompletan proces • Strategijom za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva za period 2021 –2024 godina potrebno je predvidjeti izmjene i dopune postojećih Zakona o javnim nabavkama i Zakona o javno privatnom partnerstvu, u cilju unapređenja postojećih zakonskih rješenja, kako bi se postigla veća transparentnost i kontrola postupaka, te zakonski smanjio prostor za koruptivne i nezakonite radnje u praksi(jasno definisanje obveznika primjene zakona; jačanje načela postupaka kroz uvođenje načela racionalnosti u donošenju odluka; postizanje veće transparentnosti kroz propisivanje obaveze da se objavljuje veći broj dokumenata od trenutno postojeće obaveze za objavljivanjem; izmjena normi koje narušavaju načelo konkurencije; smanjenje finansijskog praga za provođenje postupaka putem nabavki malih vrijednosti; smanjenje finansijskog praga za mogućnost uvećanja vrijednosti osnovnog ugovora putem aneksa;propisivanja obavezne kontrole od strane nadležnog organa svih zaključenih nabavki i javno privatnih partnerstava iznad određenog finansijskog praga; propisivanje obaveze čuvanja dokumentacije u dužim vremenskim rokovima od trenutno zakonski propisanih); • Strategijom za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva za period 2021 –2024 godina potrebno je predvidjeti izmjene i dopune postojećeg Zakona o javnim nabavkama i sa ciljem sužavanja liste izuzetaka obveznika 	<p>Date sugestije su najvećim dijelom prihvaćene u procesu izrade teksta Strategije i Akcionog plana.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postupak izrade Strategije je bio transparentan. Ministarstvo finansija je u novembru 2020. godine uputilo javni poziv zainteresovanim stranama da daju komentare i sugestije na tekst Strategije, a u periodu između 18.05.2021. godine i 08.06.2021. godine (21 dan) sprovelo javnu raspravu sa okruglim stolom na kojem je razmatran Nacrt Strategije i pratećeg Akcionog plana. • Što se tiče izmjena zakonodavstva u oblasti javnih nabavki, Zakon o javnim nabavkama (Sl.list CG, broj 073/19) počeo je da se primjenjuje od jula 2020. godine, tako da je još rano u ovom trenutku sagledati u potpunosti efekte njegove primjene i davati prijedloge za eventualne izmjene. Svakako će se pratiti primjena zakonskih rješenja u praksi i raditi na otklanjanju uočenih nedostataka. • Zakon o javno-privatnom partnerstvu (Sl.list CG, broj 074/19) takođe je počeo da se primjenjuje od jula 2020. godine, i kao i Zakon o javnim nabavkama usaglašen je sa relevantnim Direktivama EU u datim oblastima. Kako u ovoj oblasti nije bilo velikog broja projekata i

primjene prednje navedenog Zakona, a sa druge strane smanjivanjem prostora za favorizovanjem moćnijih ponuđača i stvaranja monopola uz ugrožavanje načela konkurencije

- Zakonska unapređenja za oblast javnih nabavki i javno privatnih partnerstava treba da slijede balans između crnogorskog društvenog ambijenta (koji uvažava činjenicu da se radi o malom tržišnom sistemu) i potreba zadovoljenja pravila i standarda propisanih evropskim direktivama, a ne da budu puko prepisivanje evropskih direktiva;
- Izrada Strategije za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva ne treba sama po sebi da bude samo iz razloga da se zadovolje potrebe izvještavanja i ispunjavanja mjerila u okviru procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, već treba voditi računa o crnogorskom ambijentu i stvarnoj, a ne fiktivnoj potrebi da se unaprijedi primjena politika u javnim nabavkama i javno-privatnom partnerstvu, a što će biti u javnom interesu;
- Mjere za efikasnost primjene Zakona o javnim nabavkama i Zakona o javno privatnom partnerstvu treba da budu utvrđene ne samo na osnovu zakonskih, već i podzakonskih akata, one treba da budu konkretni zasnovane na potpunim, a ne ograničenim ili polovičnim informacijama, a koje će nadležni javni sektor (i državni i lokalni sektor, uključujući i subjekte koji vrše poslove javnog karaktera) biti dužan da dostavi, a sve u cilju da se na cjelovit način prati primjena zakonskih politika i istovremeno obezbijedi što veća vidljivost
- Aktivnosti i indikatori u Strategiji za unapređenje politika javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva treba da budu realno postavljeni, ali i razumnjivi za najširu javnost, a ne samo za uski krug subjekata, koji se direktno bave pitanjima javnih nabavki ili javno-privatnog partnerstva;
- U cilju povećanja transparentnosti provođenja politika javnih nabavki i javno-privatnih partnerstava, i kako bi javnost ostvarila potpuni uvid u ove oblasti, nadležno Ministarstvo, uz objavljivanje izvještaja i strategija, treba da na svoj sajt postavlja i prateću dokumentaciju, na osnovu kojih su izrađena odgovarajuća

praksa nije dovoljno bogata, rano je govoriti o eventualnim izmjenama i unapređenju zakonodavstva.

- U izradi zakonodavstva, kao i strateškog dokumenta vodilo se računa o specifičnostima Crne Gore, uvažavala se statistika i analizirao nacionalni sistem javnih nabavki, sa svim njegovim osobenostima.
- Što se tiče mjera za unapređenje efikasnosti primjene Zakona o javnim nabavkama i Zakona o JPP, kao i indikatora i aktivnosti za ostvarivanje tih mjera, one su definisane nakon pažljive analize stanja u datim oblastima i, u skladu sa raspoloživim kapacitetima date za svaki od Operativnih ciljeva Strategije. Vodilo se računa i o razumljivosti istih.
- Transparentnost, kao jedan od principa na kojem počivaju javne nabavke, ostvaruje se objavljivanjem svih relevantnih dokumenata i obavještenja vezanih za javne nabavke i aktivnosti Ministarstva, kako na CEJN-u, tako i na internet stranici Direktorata za politiku javnih nabavki: <http://www.ujn.gov.me/>

dokumenta.

MONTENEGRO BIZNIS ALIJANSA (MBA)

	Sugestije	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
2	<p>1. Što se tiče inspekcijskog nadzora kod jednostavnih nabavki, smatramo da se moraju odrediti fiksni rokovi u kojima će inspektori za javne nabavke morati da postupaju i koji će biti u skladu sa rokovima propisanim za jednostavne nabavke. Ako uzmemo obzir podatak da je u 2019. godini bilo 108 inicijativa za inspekcijski nadzor (sto znači 1 u 3 dana), neprihvatljivo je da se na inspekcijski nadzor čekamjesec dana. Ako je rok za podnošenje ponude kod jednostavnih nabavki obično 3 –5 dana, ukoliko ponuđač podnese inicijativu za inspekcijski nadzor u vezi samog zahtjeva za jednostavnu nabavku, postupanje inspektora bi trebalo biti hitnokako bi bilo svrsishodno. Primjera radi, ukoliko se kompletan postupak nabavke završi, potpiše ugovor i tek onda izvrši nadzor i utvrde se nepravilnosti pa se postupak poništi, dolazido situacije da se nabavka odugovlači, takođe izabrani ponuđač bude izložen dodatnim troškovima (pribavljanja garancija, dokaza, raznih nabavki, angažovanja ljudi neophodnih za realizaciju konkretnog posla i sl), i jednostavna nabavka ne može realizovati u toku budžetske godine.</p>	<p>1. Navedeno nije predmet strateškog dokumenta. Ne usvaja se. Jednostavne nabavke su regulisane na način da se na njih primjenjuje Pravilnik, ali i pored toga, Inspektor za javne nabavke ima obavezu da kontroliše sprovođenje, iako su jednostavne nabavke izuzeće od primjene ZJN.</p>

2. Inicijativa za izmjenu pravilnika u vezi sa jednostavnim nabavkama, a tiče se neophodnog povećanja transparentnosti samog odlučivanja tj. vrednovanja ponuda i uvida ostalih ponuđača u način bodovanja i izabranu ponudu. Naime, s obzirom da je za jednostavne nabavke također predviđena obaveza vođenja postupaka preko CEJN---a, te da i za ovu vrstu nabavki naručiocima imaju mogućnost kombinovanja kriterijuma za izbor najpovoljnijeg ponuđača (cijena i kvalitet), a da u poslednje vrijeme sve više naručilaca u jednostavnim nabavkama boduje kriterijum „kvalitet“ sa više bodova u odnosu na kriterijum „najniža ponuđena cijena“, što je u potpunosti u skladu sa zakonskom i podzakonskom regulativom. Međutim iako je formalno sve u skladu sa zakonom, pojavljuje se problem koji se odnosi na samu transparentnost postupaka jednostavnih nabavki. Problem se odnosi na to što se nakon roka određenog zatvaranje ponudodobija automatski generisan od strane sistema izvještaj, koji sadrži samo podatke o ponuđenim cijenama a ne i ostalim stavkama koje su bodovane, kao i da naručilac u obavještenju o izboru najpovoljnije ponude također navodi samo ukupan broj bodova i
3. cijenu za izabranog ponuđača, sasvim opravdano se postavlja pitanje transparentnosti jednostavnih nabavki. U svakom slučaju, smatramo da je neophodno da se omogući veća transparentnost u ovim postupcima (naročito jer su preovlađujući u

2. Navedeno nije predmet strateškog dokumenta. Pravilnik o jednostavnim nabavkama je promijenjen i na taj način je povećana transparentnost u dijelu vrednovanja ponuda i načina bodovanja, na način što je izmijenjen Obrazac o obavještenju o ishodu postupka koji sadrži podatke o bodovanju po svakom parametru koji je naručilac odredio u zahtjevu kao kriterijum. Što se tiče obaveze objavljivanja Zapisnika o pregledu, ocjeni i vrednovanju ponuda, isti predstavlja interni akt naručioca, ali je Zakonom o javnim nabavkama (član 145) omogućeno zainteresovanim ponuđačima da izvrše uvid u cjelokupnu dokumentaciju postupka.
3. Elektronski sistem javnih nabavki je u potpunosti usklađen sa Zakonom o javnim nabavkama, što se odnosi i na izmjene tenderske dokumentacije i podnošenje ponuda.

odnosu na sve druge vrste postupaka), kako bi ponuđači mogli samo u slučaju neke sumnjive/nelogične situacije vršiti uvid ili inicirati inspekcijski nadzor konkretnog postupka. Iako se ovaj problem odnosi i na druge vrste tenderskih postupaka koje propisuje ZJN, tj. ni za njih se zapisnik o vrednovanju ne objavljuje na CEJN-u, ali sama forma i propisana sadržina odluke o izboru najpovoljnije ponude (u kojoj mora biti vrlo detaljno navedeno koje sve što je bilo od značaja za donošenje odluke), u otvorenim i drugim postupcima obezbeđuje transparentnost u onoj mjeri koja je dovoljna, kao i da Zakon predviđa mogućnost žalbe na odluku o izboru, što sve skupa pruža veću pravnu sigurnost ponuđačima. Zbog svega navedenog naš predlog bi bio da se pravilnicima definiše da je obaveza naručioca da zapisnik o pregledu, ocjeni i vrednovanju objavi na portalu zajedno sa obavještenjem o izboru najpovoljnije ponude ili neposredno nakon objavljivanja obavještenja, jer bi to bio najlakši i najbrži način, imajući u vidu da ZJN eksplicitno ne zabranjuje da se ovi podaci objelodane, tačnije ZJN kaže da „su podaci o ocjeni i vrednovanju tajni do donošenja odluke“

4. U vezi sa CEJN-om, postoji jedan problem na koji bi željeli takođe da ukažemo. Ukoliko nakon objavljivanja tendera, ponuđač odmah započne kreiranje ponude i unese dio podataka za ponudu, a naručilac nakon toga izvrši izmjenu na portalu, sistem

4. Obuke za korišćenje CEJN-a se sprovode u kontinuitetu, na zahtjev korisnika. Takođe, pruža se svakodnevna podrška korisnicima od strane zaposlenih iz Direktorata za politiku javnih nabavki.

ne povlači izmjenu u samoj ponudi što znači da započeta kreirana ponuda mora da se izbriše pa da se ponovo kreira nakon izmjene i teško je ispratiti šta je konkretno izmijenjeno. Smatramo da bi trebalo ovaj problem riješiti na način da sistem automatski povlači izmjenu u samoj postavci ponude, pa da ponuđači u već započetom kreiranju ponude mogu da koriguju stavke koje su izmijenjene.

5. Neophodna je što skorija bolja edukacija naručilaca odnosno službenika za javne nabavke, u dijelu postavljanja tendera na sistem. Jer se često dešava da je tender postavljen tako da ga je nemoguće ispravno popuniti, onda su ponuđači prinuđeni da se kroz komunikaciju prepisuju naručiocima i sugerišu izmjene itd. Iako razumijemo ograničenost kapaciteta, želimo da istaknemo da su online obuke koje je organizovao Direktorat bile vrlo kratke i brze, a imajući u vidu da je kompletan elektronski sistem inovacijama sve učesnike u postupcima javnih nabavki, smatramo da je neophodno organizovati mnogo više obuka i koje bi bile tematske, na kojima bi učesnici mogli da rasprave o konkretnim problemima sa kojima se susreću prilikom pripreme i podnošenja ponude, te da obuke ne budu samo statistika za izvještaj već da se stvarno učesnici što bolje obučavaju za javne nabavke. Posebno za nabavke koje uključuju primjenu okvirnog sporazuma, jer ima dosta nejasnoća u vezi sa tim institutom i načinom njegove primjene.

5. Zakonom je definisana zaštita prava u postupcima i kontrola zakonitosti sprovedenih postupaka javnih nabavki od strane nadležnih institucija (Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki i JPP, Inspekcija za javne nabavke...)

6. Veliki broj naručilaca ne postupa po članu 112. ZJN u dijelu koji se tiče provjere podataka navedenih u izjavi privrednog subjekta, već od ponuđača traže dostavljanje ovjerenih kopija dokaza. Ovo pitanje naročito problematično zbog nepostojanja rokova važenja potvrda, te stava Komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki da se dokazuje do dana otvaranja ponuda.

7. Želimo da ukažemo i na problem kod kriterijuma za određivanje najpovoljnije ponude tj. načina bodovanja. Naime, nakon što je počeo sa primjenom novi Zakon o javnim nabavkama sa setom podzakonske regulative, a početkom ove godine i ESJN. Zakonodavac se opredijelio (čl.118 ZJN), da kod kriterijuma za određivanje najpovoljnije ponude tj. načina bodovanja, odnos cijene i kvaliteta bude 90/10u korist najniže ponuđene cijene, odnosno "odnos cijene i kvaliteta određuje se tako da iznos bodova po osnovu cijene ne može da bude veći od 90% ukupnog utvrđenog maskimalnog broja bodova". Iz ovakve odrednice nesporna je namjera zakonodavca da najnižoj ponuđenoj cijeni dodijeli maksimalan značaj prilikom raspolaganja dodijeljenim sredstvima predviđenim za javne nabavke. U praksi se, nažalost, sve učestalije dešava da naručioc, radi favorizovanja željenog ponuđača, zanemaruju ovu očiglednu namjeru zakonodavca i posežu za metodologijom bodovanja kojom se ponuđenoj cijeni dodjeljuje 40--50 bodova i

6. Komentar se odnosi na odredbe ZJN, odgovor je isti kao na komentar broj 5.

7. Zakon o javnim nabavkama je u članu 117, 118 i 119 propisao način određivanja kriterijuma za izbor najpovoljnije ponude.

	<p>daje prednost kriterijumu "kvalitet" do čak 60 bodova.</p> <p>8. Što se tiče odluka Komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki, smatramo da bi trebalo sugerisati da prilikom donošenja odluka tumačenja ZJN ipodzakonske regulative, trebalo bi da idu u pravcu pojednostavlivanja, a ne komplikovanja nedovoljno jasnih normi, jer su nerijetke situacije da se po žalbama odlučuje tako što se nađe neka bitna povreda ZJN iostalinavodi iz žalbe se uopšte nerazmatraju, što nije dobro. Iz odluke o određenoj problematici ponuđači bi mogli da se upravljaju prilikom pripreme ponude.</p>	<p>8. Komisija postupa u skladu sa svojim nadležnostima definisanim Zakonom o javnim nabavkama.</p>
--	--	---

AMCHAM MONTENEGRO

	Sugestije	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
<p style="text-align: center;">3</p>	<p>Smatramo da je u okviru tačke 3 Strategije: Aktivnosti na implementaciji operativnih cijeva, neophodno predvidjeti učešće regulatornih organa prilikom definisanja kriterijuma koji se odnose na kvalitet usluga. U postupcima javnih nabavki i jednostavnih nabavki u određenim sektorima poput pružanja usluga mobilne telefonije i interneta, osiguranja itd. naručiocu pomenute kriterijume najčešće određuju proizvoljno, bez postojećih i validnih parametara. Kroz nepravilno i nesrazmjerno bodovanje kriterijuma u odnosu na njihov stvarni uticaj na kvalitet usluge od strane naručilaca, neosnovano se omogućava prednost određenim ponuđačima u postupcima. Mišljenja smo daje važno da priikom definisanja kriterijuma, gdje je to primjenjivo, učestvuje regulator predmetnog sektora (Agencija), kako bi se onemogućila diskriminacija ponuđača, te podstakla konkurentnost na tržištu. Uvođenjem učešća</p>	<p>Odbija se. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki, u Članu 6 propisuje sljedeće: U članu 10 poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi: "Kriterijumi iz stava 1 ovog člana, treba da budu opisani, bodovno određeni, povezani sa predmetom nabavke, nediskriminatorski (ako su svi njegovi parametri dostupni ponuđačima pod jednakim uslovima) i sa utvrđenom metodologijom vrednovanja ponuda." Na gore navedeni način je riješeno predmetno pitanje.</p>

	<p>regulatornih organa kroz mehanizam izdavanja obavezujućih mišljenja prilikom definisanja kriterijuma u navedenim postupcima, uklonila bi se mogućnost nezakonitog sprovođenja postupaka javnih nabavki. U vezi sa tim, trebalo bi dodatno edukovati i inspektore koji vrše inspekcijski nadzor, te im omogućiti podršku regulatornih organa, a sve u cilju pravilnog definisanja navedenih kriterijuma i razumijevanja istih.</p>	
--	--	--

INSTITUT ALTERNATIVA

	Sugestije	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
4	<p>Nacrt Strategije za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva za period 2021-2025 (naziv nacrta zakona, odnosno strategije na koji se odnose primjedbe, predlozi i sugestije)</p> <p>Komentari na nivou definisanja operativnih ciljeva, indikatora, polaznih i ciljanih vrijednosti</p> <p>PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 1:</p> <p>U okviru Operativnog cilja 1, ciljane vrijednost 2 -veći indeks konkurentnosti (težiti 2,2) treba modifikovati. Budući da je indeks konkurentnosti za 2020. godinu već 2.27 ponuda po tenderu, potrebno je u okviru perioda važenja strategije definisati ambiciozniji cilj. Minimalni prosječan broj ponuda po tenderu kome treba težiti je 3, budući daje zabilježeni maksimum u Crnoj Gori 2010. godine iznosio 4.57, a da je prosječan broj ponuda po tenderu za prethodnih 14 godina iznosio 3.25.</p> <p>OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 1:</p> <p>U prethodnih nekoliko godina, štetne izmjene i dopune Zakona o javnim</p>	<p>PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 1:</p> <p>Usvaja se. Usvajanjem Godišnjeg izvještaja o javnim nabavkama za 2020. godinu, dobili smo podatak koji se odnosi na indeks konkurentnosti, i uvršten je u tekst Strategije i AP.</p>

nabavkama usvojene 2017. godine u velikoj su mjeri uticale na intenzitet konkurencije u javnim nabavkama. Ciljana vrijednost postavljena ovim nacrtom Strategije i Akcionim planom prilagođena je niskim očekivanjima nametnutim tada važećim zakonskim rješenjima. Primjedba/predlog/sugestija 2:Izmijeniti i precizirati formulaciju ciljne vrijednosti 3 -Smanjen broj žalbi i nepravilnosti u postupcima inspeksijskog nadzora.Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 2:

:Formulacija ciljne vrijednosti 3 i indikatora učinka 3 u okviru Operativnog cilja 1 -Smanjen broj žalbi i nepravilnosti u postupcima inspeksijskog nadzora je identična, što onemogućava adekvatno mjerenje ispunjenosti ovog indikatora, a samim tim i operativnog cilja.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 3:

U okviru operativnog cilja 2. Uspostavljanje efektivnih mehanizama za koordinacijsku i konsultativnu funkciju kod Ministarstva finansija i ostalih institucija u sistemu javnih nabavki, predvidjeti i redovno održavanje sastanaka Radne grupe za Pregovaračko poglavlje 5 –javne nabavke, najmanje na kvartalnom nivou, a po potrebi i češće. Definisati kroz indikatore i ciljanu vrijednost. Definisati unapređenje sadržaja akata koji uređuju rad radne grupe, na način da oni preciziraju način rada Radne grupe, spisak dokumenata koje Radna grupa obavezno razmatra i koji se dodatno mogu naći na Dnevnom redu, pripremu Plana rada Radne grupe, ciljeva i slično.

OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 3:

Članovi radne grupe za pregovaračko poglavlje 5 –Javne nabavke poslednji put su se sastali prije skoro dvije godine. Radna grupa nema kontinuitet u radu, te služi isključivo za razmjenu dokumenata sa

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 2:

Ne usvaja se, jer je data aktivnost mjerljiva, odnosno ispunjava svoju svrhu ukoliko je finalna vrijednost manja od onih prikazanih u okviru polazne vrijednosti.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 3:

Usvaja se. Dinamika održavanja sastanaka je definisana da bude na polugodišnjoj osnovi, a po potrebi i češće, u zavisnosti od dinamike pregovaračkog procesa, kao i donošenje izvještaja, zakona, strategija, itd.

članovima radne grupe koji su već javno dostupni ili su na drugi način stavljeni na uvid članovima Radne grupe(nacrti zakona, strategija, podzakonskih akata). Radna grupa nikada nije razmatrala priloge izvještaju Evropske komisije prije nego ih Vlada uputi Evropskoj komisiji, nisu razmatrani ni godišnji izvještaji o javnim nabavkama prije ni nakon dostavljanja Vladi na usvajanje, a Radna grupa nije se bavila ni poslednjim Izvještajem Evropske komisije o Crnoj Gori iz 2020. godine niti je razmatrala mišljenje Evropske komisije na novi Zakon o javnim nabavkama. Budući da se Radna grupa nije sastajala te da nije raspravljala o navedenim ključnim dokumentima o javnim nabavkama u kontekstu evropske integracije, postavlja se pitanje uloge članova ove Radne grupe u pregovaračkoj strukturi i javlja se očigledna potreba da se rad Radne grupe ubuduće intenzivira.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 4

U okviru operativnog cilja 5 Obezbeđivanje sigurnosti pravne zaštite kroz zaštitu prava učesnika pred Komisijom za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, indikatore i ciljne vrijednosti definisati u skladu sa Strategijom reforme javne uprave 2021-2025 (u pripremi) u pogledu trajanja upravnih postupaka.

OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 4:

Skraćivanje trajanja postupaka pred Upravnim sudom (po tužbama na rješenja Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki) imaće veći uticaj na sigurnost pravne zaštite nego sam broj tužbi, dok je mogućnost uticaja na ispunjenje indikatora u pogledu trajanja veća od mogućnosti uticaja na broj tužbi koje podnose ponuđači. Strategija reforme javne uprave 2016-2020 je predviđala da se do 2020. godine prosječno trajanje upravnog spora skрати na 4 mjeseca (sa 6 mjeseci). Iskustvo Instituta alternativa pokazuje da upravni sporovi u praksi traju i po 2 godine.

KOMENTARI NA NIVOU AKTIVNOSTI

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 4

Ne usvaja se. U dijelu trajanja upravnog spora, jer se pravna sigurnost obezbjeđuje smanjenim brojem tužbi kojima se pokreće upravni spor protiv rješenja Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 5:

U okviru Operativnog cilja 1, aktivnosti 1.4 Priprema dva video spota u vezi sa reformama politike javnih nabavki-novih procedura i CEJN sistema, potrebno je predvidjeti aktivnosti opsežnije kampanje koja će imati za cilj upoznavanje javnosti sa javnim nabavkama (neutralna percepcija, ne pozitivna, kako sada stoji u Akcionom planu), kako bi se dalje unaprijedila građanska participacija vezano za ovu oblast (uključujući i upoznavanje građana sa osnovnim funkcionalnosti ima CEJN-a u pogledu transparentnosti idostupnosti podataka, ali drugim bazama podataka putem kojih se mogu informisati o javnim nabavkama). Kampanja treba da uključi i nove medije -društvene mreže i tradicionalne medije, kako bi obuhvatila što više stanovništva. Na ovaj način bi se ojačala participativna demokratija kojoj Crna Gora uopšteno teži na svim poljima i u svim oblastima.

OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 5:

Upoznatost građana sa javnim nabavkama je, kao što je prepoznato i Strategijom, a na osnovu istraživanja javnog mnjenja IA, na izuzetno niskom nivou. Dok je u 2015. godini procenat građana koji nijesu ponudili objašnjenje pojma javnih nabavki iznosio 37%, u 2020. godini 71% punoljetne populacije Crne Gore ne zna šta su javne nabavke(isto pitanje, ista metodologija). Ovo ukazuje da je neophodna snažnija kampanja koja će građane zainteresovati za javne nabavke i unaprijediti građansku kontrolu javnih nabavki. Građane svakako najviše interesuje konačni prouzvod procedure javnih nabavki, ali ako ne poznaju makar osnove kompletnog ciklusa javne nabavke i način funkcionisanja sistema, oni neće znati da prepoznaju potencijalne nepravilnosti, niti će znati kome da prijave takve sumnje. Na terenu, osnaženi građani mogu biti najbolji kontrolori rezultata javnih nabavki.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 6:

U okviru operativnog cilja 2. Uspostavljanje efektivnih mehanizama za koordinacijsku i konsultativnu funkciju kod

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 5:

Usvaja se.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 6:

Usvaja se.

Ministarstva finansija i ostalih institucija u sistemu javnih nabavki, uz aktivnost 2.2 dodati i aktivnost u vezi sa unapređenjem koordinacijske i konsultativne funkcije Radne grupe za Pregovaračko poglavlje 5 –Javne nabavke, na način predviđen u okviru Primjedbe/predloga/sugestije 3.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 7:

U okviru Operativnog cilja 3. Unapređenje platforme crnogorske elektronske javne nabavke (CEJN), ali i svih drugih operativnih ciljeva gdje je ovo slučaj, potrebno je prije svega precizirati broj planiranih obuka kroz Indikatore učinka, a u skladu sa Planom obuka (trenutna formulacija indikatora za aktivnosti 3.1 i 3.2., ali i brojnih drugih indikatora u okviru drugih operativnih ciljeva je “broj održanih obuka”).

OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 7:

Nije moguće mjeriti učinak niti ispunjenost indikatora, a samim tim ni operativnih ciljeva ukoliko indikatori nisu precizno definisani i mjerljivi.

KOMENTARI U VEZI SA MJERAMA, AKTIVNOSTIMA, POČETNIM I CILJANIM VRIJEDNOSTIMA KOJI NISU PREDVIĐENI NACRTOM STRATEGIJE I AKCIONIM PLANOM

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 8:

Predvidjeti novu aktivnost usmjerenu na umrežavanje baza podataka neophodnih za efikasno utvrđivanje i sprečavanje sukoba interesa u javnim nabavkama. Uopšteno, predlažemo uvođenje cijelog novog seta aktivnosti na nivou Operativnog cilja 1, koji će težiti unapređenju zakonodavstva i prakse u pogledu blagovremenog uočavanja i sprečavanja sukoba interesa u javnim nabavkama, te umrežavanja baza podataka koje u tome mogu pomoći. U pogledu zakonskih izmjena, smatramo da je potrebno propisati obavezu objavljivanja potpisanih izjava o (ne)postojanju sukoba interesa, uvesti obavezu

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 7:

Slažemo se da je, radi mjerljivosti indikatora, potrebno precizirati broj obuka koje se planiraju u određenom vremenskom periodu. Međutim, obuke koje Ministarstvo finansija sprovodi na temu zakonskog okvira i korišćenja CEJN-a, održavaju se u kontinuitetu i po zahtjevu zainteresovanih naručilaca, ponuđača i drugih ciljnih grupa.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 8:

Sugestija se usvaja djelimično. Izjava privrednog subjekta o nepostojanju sukoba interesa je sastavni dio tenderske dokumentacije i propisana je obaveza njenog objavljivanja, te je u tom dijelu ispunjena data sugestija. Što se tiče umrežavanja CEJN-a sa postojećim bazama podataka, planirano je sa se poveže sa sistemima Poreske uprave, bankarskim sistemom i sistemom Ministarstva pravde, sa ciljem

starješine organa –naručioca da potpiše i javno objavi spisak firmi sa kojima institucija kojom rukovodi ne smije potpisati ugovor o javnoj nabavci zbog postojanja privatnog interesa/vlasničkog udjela u njima, odnosno izjave da ne postoje takve firme, ukoliko je to slučaj. U pogledu umrežavanja baza podataka, smatramo da je neophodno da se CEJN umreži sa Poreskom upravom, Centralnim registrom privrednih subjekata, Centralnim registrom stanovništva i bazom podataka imovinskih kartona javnih funkcionera Agencije za sprječavanje korupcije. U pogledu procesuiranja nastalih slučajeva sukoba interesa (koji nisu spriječeni), potrebno je stvoriti zakonske preduslove da Agencija za sprječavanje korupcije u potpunosti preuzme ovu nadležnost, zbog čega je umrežavanje dodatno važno.

OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 8:

Kao što je u samom Nacrtu Strategije navedeno, jedan od osnovnih, strateških ciljeva uvođenja ESJN u Crnoj Gori jeste, doprinos borbi protiv korupcije i sprječavanju sukoba interesa koji se javljaju u ovoj oblasti. U Nacrtu Strategije je takođe navedeno da su javne nabavke oblast posebno ranjiva na pojavu korupcije i sukoba interesa, te je neophodno kontinuirano obezbijediti mehanizme proaktivnog i represivnog djelovanja na aktere u postupcima javnih nabavki radi smanjenja rizika i efikasne borbe protiv ovih pojava. Vjerujemo da bi razvoj informacionog sistema koji bi u velikoj mjeri bio oslonjen na CEJN, te umrežen sa već postojećim bazama podataka, uz obezbjeđenje zakonskih i tehničkih preduslova za ovakvo umrežavanje, u velikoj mjeri doprinjelo blagovremenom sprečavanju sukoba interesa već na nivou naručilaca. Njima bi time bila data važna alatka koja bi im u velikoj mjeri pomogla u sprovođenju njihovih već postojećih zakonskih obaveza. Takođe, time bi se u velikoj mjeri filtrirao broj slučajeva sukoba interesa ispitivanih na višim institucionalnim instancama, ali i ojačao represivni dio procesuiranja stvarnog –nastalog sukoba interesa, jer bi ovakav sistem omogućio i prikupljanje dokaza koji mogu biti korisni u postupku procesuiranja odgovornih lica, njihovog sankcionisanja, te naknade štete i/ili vraćanja u pređašnje stanje gdje je to moguće. Ono što je važno za dobro funkcioniranje ovakvih kontrola

automatske provjere dokaza o ispunjenosti uslova za učešće privrednih subjekata u postupcima javnih nabavki. Što se tiče ostalih baza podataka, one su dostupne javnosti, tako da nije potrebno dodatno umrežavanje. U CEJN-u, superviziju nad postupcima javnih nabavki vrše Komisija za zaštitu prava ponuđača, Inspekcija za javne nabavke i Državna revizorske institucija, i postoji mogućnost dodavanja Agencije za sprječavanje korupcije kao još jedne institucije koja će vršiti nadzor nad zakonitošću postupaka javnih nabavki.

jeste kontinuitet u radu i prikupljanje velike količine podataka tokom što dužeg perioda. Na taj način moguće je uočavati „šablone“ u ponašanju, pratiti kretanja i promjene vlasničke strukture ponuđača, ali i kretanje naručilaca i njihovih starješina kroz različite javne funkcije. Institut alternativa je ponudi primjere iz paralelne prakse zemalja Evropske unije i Zapadnog Balkana, te preporuke koji bi od analiziranih mehanizama mogli biti funkcionalni u Crnoj Gori u publikaciji “Sukob interesa u javnim nabavkama” koja je dostupna na sljedećem linku.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 9:

U okviru Operativnog cilja 1 potrebno je predvidjeti cijeli novi set aktivnosti usmjeren na unapređenje planiranja javnih nabavki, na nivou Zakona, podzakonskih akata i obavezujućih uputstava Ministarstva. Potrebno je utvrditi zahtjevnije obaveze naručilaca u pripremi Plana javnih nabavki. Plan treba da sadrži i analizu potreba naručioca u prethodne tri godine, te objašnjenje ukoliko postoje drastične razlike u planiranimpotrebama u odnosu na ranije potrebe za istom nabavkom, kao i posebno obrazloženje novih nabavki. Izmjene i dopune Planova javnih nabavki (tzv. Amandmani na Plan) obavezno treba da sadrže obrazloženje izmjena. Prije svega, Strategijom je potrebno predvidjeti izradu sveobuhvatne analize problema planiranja na nivou svih naručilaca, kako u pogledu kvantitativnih indikatora –razlike između utrošenog i planiranog budžeta za javne nabavke i učestalosti izmjena planova naručioca, tako i u pogledu kvalitativne analize koja će mapirati razloge za loše planiranje. Analiza tržišta, kao posebno važna u procesu planiranja javnih nabavki, morala bi takođe biti obuhvaćena analizom i značajno unaprijeđena.

OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 9:

Proces planiranja javnih nabavki u Crnoj Gori nije adekvatno riješen, Član 85 Naručilac može prije pripremanja plana nabavki i pokretanja postupka javne nabavke da izvrši istraživanje tržišta, radi određivanja predmeta nabavke i njegove procijenjene vrijednosti. na šta

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 9:

Usvaja se. Član 85 ZJN propisuje da “naručilac **može** prije pripremanja plana nabavki i pokretanja postupka javne nabavke da izvrši istraživanje tržišta, radi određivanja predmeta nabavke i njegove procijenjene vrijednosti.”

Kako je u Zakonu propisano, naručioci nijesu u obavezi da sprovedu analizu tržišta, ali se mogu podsticati da istu sprovedu, kroz preporuke i obuke koje se kontinuirano sprovedu.

ukazuju podaci o velikim razlikama između planiranog i utrošenog budžeta za javne nabavke na godišnjem nivou, ali i učestalost izmjena planova javnih nabavki od strane naručilaca. U prosjeku, 24 analizirane opštine su tokom 2020. godine mijenjale planove javnih nabavki 6,4puta godišnje. To su najčešće radile Prijestonica Cetinje (18 puta), opštine Žabljak (11), Berane, Pljevlja i Petnjica (10). Ministarstva, njih 17, su rjeđe mijenjala planove u odnosu na opštine, i to u prosjeku 2.8 puta tokom 2020. godine. Svoj plan javnih nabavki najčešće je mijenjalo Ministarstvo pravde (8), a slijede ga Ministarstvo unutrašnjih poslova (6), Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Ministarstvo javne uprave (po pet puta). Tokom 2019. godine, opštine su potrošile svega oko 60% planiranog budžeta za javne nabavke, dok su ministarstva potrošila 93%. Ističu se Opština Ulcinj, koja je potrošila svega 7% budžeta za javne nabavke i Ministarstvo rada i socijalnog staranja, koje nije potrošilo ni polovinu planiranog budžeta za javne nabavke. Budući da sprovođenje analize tržišta nije obavezno, nije propisana ni obaveza sačinjavanja i objavljivanja izvještaja o sprovedenim konsultacijama sa privrednim subjektima o vrijednosti nabavke. Time se omogućava da analiza tržišta, umjesto da unaprijedi planiranje i sprovođenje postupaka nabavki, bude sprovedena u tajnosti i zloupotrijebljena za favorizovanje određenih ponuđača. Nigdje nije zabilježeno da li su tokom druge polovine 2020. godine ministarstva i opštine sprovodile analizu tržišta.

Institut alternativa je o problemu neadekvatnog planiranja javnih nabavki pisao u analizi „Primjena novog Zakona o javnim nabavkama: Prilika za izlazak iz začaranog kruga“, koja je dostupna na linku

	Sugestije	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
5	<p>Nacrt Strategije za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva za period 2021-2025(naziv nacrta zakona, odnosno strategije na koji se odnose primjedbe, predlozi i sugestije)</p> <p>Komentari na nivou definisanja operativnih ciljeva, indikatora, polaznih i ciljanih vrijednosti</p> <p>PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 1:</p> <p>Strategija po prvi put obuhvata performans indikatore i aktivnosti koje ciljaju ka unapređenju rodne ravnopravnosti u ekonomiji preko osnaživanja žena za učešće u javnim nabavkama i podstičući kompanije koje učestuju u javnim nabavkama da sprovedu mjere za balansiranje profesionalnog i privatnog života.</p> <p>OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBE/PREDLOGA/SUGESTIJE 1:</p> <p>Budući da javne nabavke čine do 10-15% BDP-a razvijenih zemalja i do 30-40% BDP-a za najsiromašnije zemlje svijeta, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost je postavio pitanje da li biznisi koje vode žene dobijaju dio tog tržišta. Anketa koju je SCC sproveo osnovnoj poslovnoj procjeni pokazuje da je samo 40% žena koje vode biznise učestvovalo na javnim tenderima, što je rezultiralo da veliki broj njih bude isključen sa tržišta zbog njihove veličine, nedostatka ponuda za informacije, razumijevanja procedura, sposobnosti da se ispune zahtjevi ili neke studije koje povezuju nesrazmjerno učešće žena koje vode preduzeća u javnim nabavkama sa korupcijom. Vodeći se preporukama Evropske unije vlade da kombinuju svoju ulogu kupca i kreatora politike ova Strategija obuhvata performans indikatore i aktivnosti koje promoviraju javne nabavke, kao inkluzivan institucionalni odgovor potreba da</p>	<p>PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 1:</p> <p>Ne usvaja se. Podsticaj razvoju ženskog preduzetništva daju institucije koje su nadležne za datu oblast, dok Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, za potrebe strateškog dokumenta u oblasti javnih nabavki i JPP može samo da podrži učešće ženskih biznisa u postupcima javnih nabavki. Nije zabilježena diskriminacija po osnovu roda kad je u pitanju sistem javnih nabavki.</p>

troškove poreskim obveznicima generišu socijalne beneficije za kompanije koje vode žene, i zaposlenih u kompanija koje se jave kao ponuđači da balansiraju profesionalnog i porodičnog života.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 2:

- Nacionalnom Strategijom za rodnu ravnopravnost 2021-2025.godine predviđeno je sledeće:
Izrada strateškog dokumenta u oblasti javnih nabavki i javno privatnog partnerstva za period 2021-2025 specifično je uzeo u obzir i uskladio performans indikatore i aktivnosti sa Strateškim ciljem 1: Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda Strategije za rodnu ravnopravnost Crne Gore za period 2021-2025.
- Nacionalnom Strategijom za žensko preduzetništvo za period 2021-2025. godine
Strategija javnih nabavki i javno privatnog partnerstva za period 2021-2025 predviđa aktivnosti koje su relevantni na Strateški cilj 2: Jačanje konkurentnosti ženskog biznisa Strategije za žensko preduzetništvo 2021-2025.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 3:

U okviru operativnog cilja 1. Profesionalizacija i unaprjeđenje operativnih kapaciteta na nivou naručilaca i drugih učesnika u postupku javne nabavke sa ciljem pravilne primjene propisa u ovoj oblasti i smanjenje neregularnosti postaviti sljedeći indikator: Povećano učešće biznisa koje vode žene u javnim nabavkama i ugovorima za javne nabavke

U Akcioni plan dodati pokazatelj ishoda/učinka: Povećano učešće biznisa koje vode žene u javnim nabavkama i ugovorima za javne nabavke, gdje će ciljna vrijednost biti 20% veći broj kompanija koje su vođene od žena koje učestvuju u javnim nabavkama.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 2:

Ne usvaja se u cjelosti. Nije zabilježena diskriminacija po osnovu roda kad je u pitanju sistem javnih nabavki. Što se tiče jačanja konkurentnosti ženskog biznisa predviđenog Strategijom za žensko preduzetništvo 2021-2025, moguće je organizovati specijalizovane obuke za žene preduzetnice, u saradnji sa Savjetom za konkurentnost, kako bi se podstakle i bolje informisale o mogućnostima učešća u postupcima javnih nabavki.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 3:

Usvaja se.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 4

U okviru operativnog cilja 6. Jačanje institucionalnih i operativnih kapaciteta ključnih učesnika u sistemu kako bi se na efektivan način podržala implementacija pravnog okvira za javno-privatna partnerstva definisati indikator: ii) Promovisanje mjera za balansiranje profesionalnog i privatnog života koje su primijenjene kao rezultat javnih nabavki. Broj kompanija koje predlažu mjere iz kataloga mjera za balansiranje profesionalnog života i porodice biće ciljna vrijednost za ovaj indikator.

KOMENTARI NA NIVOU AKTIVNOSTI

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 5:

U aktivnosti za implementaciju operativnog cilja 1, kako bi se primijenio Član 67 i Član 70 Direktive 2014-24-EU, Ministarstvo finansija, Direkcija za politike o javnih nabavki, u saradnji sa Sekretarijata Savjeta za Konkurentnost izradiće uputstva za definisanje socijalnih kriterijuma za vrednovanje kvaliteta najpovoljnije ponude za javnu upravu (naručilac) i izradu kataloga mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti; i uputstvo za kompanije (ponuđač) kako da urade rodnu procjenu u kompaniju i odaberu odgovarajuću mjeru iz kataloga mjera. Da bi izgradile kapacitet primjena kataloga mjera sa Sekretarijatom Savjeta za Konkurentnost planiran je razvoj trening programa i trening za državne službenike i ček liste za definisanje socijalnih kriterijuma za vrednovanje kvaliteta najpovoljnije ponude za javnu upravu (naručilac) kroz katalog mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti; i trening za ponuđače za izbor i sprovođenje mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 6:

Nakon ISME preuzme IWA 34 od ISO koji definiše žensko

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 4

Politika javnih nabavki ne može biti sredstvo za “promovisanje mjera za balansiranje profesionalnog i privatnog života koje su primijenjene kao rezultat javnih nabavki”.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 5:

Usvaja se. Pravilnik o metodologiji definisanja kriterijuma za vrednovanje ponuda biće izrađen, uključivaće i definisanje socijalnih kriterijuma za vrednovanje kvaliteta najpovoljnije ponude pri čemu će biti uzeto u obzir podsticanje učešća ženskog preduzetništva u postupcima javnih nabavki.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 6:

Ne usvaja se. Elektronski sistem javnih nabavki je

preduzetništvo i uvede se definicija o ženskim preduzećima Ministarstvo finansija, Direkcija za politiku javnih nabavki, na inicijativu Sekretarijata Savjeta za Konkurentnost adaptiraće elektronski sistem gdje su ponuđači registrovani da bi vodili statistiku za kompanije koje su u vlasništvo i – ili vođeni od strane žena.

KOMENTARI U VEZI SA MJERAMA, AKTIVNOSTIMA, POČETNIM I CILJANIM VRIJEDNOSTIMA KOJI NISU PREDVIĐENI NACRTOM STRATEGIJE I AKCIONIM PLANOM

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 7:

Uvrstiti sledeće aktivnosti u Akcioni plan u okviru Operativnog cilja 1: -
Izrada uputstva za definisanje socijalnih kriterijuma za vrednovanje kvaliteta najpovoljnije ponude za javnu upravu (naručilac) i izradu kataloga mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti;
- Izrada uputstva za kompanije (ponuđač) kako da urade rodnu procjenu u kompaniju i odaberu odgovarajuću mjeru iz kataloga mjera;
-Razvoj trening programa i trening za državne službenike i ček liste za definisanje socijalnih kriterijuma za vrednovanje kvaliteta najpovoljnije ponude za javnu upravu (naručilac) kroz katalog mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti;
-Razvoj trening programa i trening za ponuđače za izbor i sprovođenje mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 8:

Uvrstiti sledeće aktivnosti u Akcioni plan u okviru Operativnog cilja 6:
- Izrada Politike javno-privatnog partnerstva sa specifikacijom prioriternih projekata u Crnoj Gori;
- Presentacija uputstva i trening za državne službenike i ček liste za definisanje socijalnih kriterijuma za vrednovanje kvaliteta najpovoljnije ponude;

razvijen tako da uvažava osnovne principe javnih nabavki u koje spada i jednaki tretman i nediskriminacija ponuđača. Stoga bi evidencija o rodnoj strukturi preduzeća koja učestvuju na tenderima predstavljala neku vrstu diskriminacije.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 7:

Pogledati komentar za Primjedbu 5.
Moguće je organizovati specijalizovane obuke za žene preduzetnice, u saradnji sa Savjetom za konkurentnost, kako bi se podstakle i bolje informisale o mogućnostima učešća u postupcima javnih nabavki.
Ponavljamo da podsticaj razvoju ženskog preduzetništva daju institucije koje su nadležne za datu oblast, dok Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, za potrebe strateškog dokumenta u oblasti javnih nabavki i JPP može samo da podrži učešće ženskih biznisa u postupcima javnih nabavki.

PRIMJEDBA/PREDLOG/SUGESTIJA 8:

Izrada Politike javno-privatnog partnerstva sa specifikacijom prioriternih projekata u Crnoj Gori je predviđena Strategijom i Akcionim planom. Što se tiče uputstava i trening materijala, kako je već navedeno, izradiće se Pravilnik o metodologiji definisanja kriterijuma za vrednovanje ponuda koji

	- Presentacija uputstva i trening za ponuđače kako da urade rodnu procjenu u kompaniju i odaberu odgovarajuću mjeru iz kataloga mjera.
--	--

će biti dostupan ponuđačima i čije se odredbe mogu uvrstiti u program obuke, posebno specijalizovane obuke za određene ciljne grupe.
--